

Kaj se vam zdi: alj bi bilo boljši, de bi vsi ljudje le samo v enim jeziku govorili?

Kratko nikar! Žalostno bi bilo orgel petje, ako bi vse pisale enako pele; dolgočasna bi bila muzika, alj bi ne bilo več muzikalskih orodij (instrumentov), — žalosten in dolgočasen bi bil tudi svet, naj bi vsi ljudje le v enim jeziku marnvali. Ravno taklehko bi bilo vsegamogočnemu Bogu vsim ljudem en jezik v govorjenji dati, kakor dati apostelnam v vsih jezikih govoriti; alj božja previdnost in modrost tega ni storila; za to je sv. Duh na binkoštno nedelo vse jezike posvetil, de vsak svoj jezik, v katerimu govori, po vrednosti z hvaležnim sercam štimá, in za-nj Bogu spodobno čast ino hvalo da. To smo tudi mi storiti dolžni.

1. V Evropi, v nar srečnejim delu sveta, v katerim mi živimo, so nar imenitnej trije jeziki: latinski, nemški ino slovenski. Kako jih moramo prav spoznati, vam bom v prvim delu svojiga govorjenja pokazal.

2. Med vsimi jeziki mora Slovincam njih materni jezik nar ljubši biti. Kako ga moramo k božji časti ino svojimu izveličanju prav spoštovati: bom vam drugič povedal.

Bratje ino sestre moje! Slovenc bom Slovincam nove besede iz ljubezni materne govoril, v slovenskim jeziku, kteriga je tudi sv. Duh apostelnam govoriti dal. Vselej so Slovenci besedo božjo radi zvesto poslušali; zaupam de tudi vi!

(Dalje sledi.)

Le pravično!

Odgovor »Koroškemu Slovincu« in gosp. Svečanu v 56. listu Slovenije.

Ojstre besede smo brali od Vaji, draga rodoljuba! v 56. listu Slovenije čez Ljubljano „de spi, de se ne gane, de nima življenja, de se je za zjokati nad njo“ i. t. d.

Ne moremo rêči, de je Vajina ojstra sodba popolnoma kriva. Tudi mi spoznamo in z nami veliko Ljubljancov in Krajncov, de pri nas je vse premalo praviga domoljubja, de smo zares vse premerzli za prid in blagor domovine. Tudi mi dobro vémo, de — ko bo železnica v Terst dokončana, — če bo krajnska dežela kronina deželica sama za-se ostala, — ko bo Ljubljana veliko uradnikov (Beamten) zgubila, ki zdejmestu velik zaslužek dajo, — če bojo šole le na manjši in višji gimnazij pomanjšane, namest na vseučeliše pomnožene, — če se bosta, kakor se zdejm govori, Celjovec in Terst med apelacijo delila, Ljubljana pa tudi v tem na suhim ostala, — če se bo vse to in morebiti še več zgodilo, bo zares bela Ljubljana blede Ljubljana postala! Vsiga tega se je po pravici bati, in gotova resnica je, de v tem oziru Ljubljana spi. Vunder pa še zmirej z nekolikno zaupljivostjo pričakujemo, de se bojo ganili naši deželni stanovi ali pa mestna srenja, ki so sedaj še naši starašini in postavni namestniki in zagovorniki dežele in se za marsiktero potrebno reč potegnili, de — preden bo „prepozno“, tudi naša domovina to doseže, kar dobijo druge dežele, in de se to, kar se bo po vpeljanji novih naprav na eni strani zgubilo, saj na drugi strani nadomesti. Ministerstvo se gotovo ne bo nobene krivice vdeležilo, če se mu le odkritoserčno pové: kaj nam je potréba. Pa povedati se mu morain na znanje dati ob pravim času, — če ne, ne vé deželnih želj in potreb. — Poglejmo Korošce: kako naglo in iskreno so se potegnili za samostojno kronovino in za ločitev od nas; ali jim bo to zares v prid ali ne, tega nam ne gré tukaj presojevati; mi hočemo s tém le to dokazati, de se Korošci véro potegujejo za svoj dobiček. Vzemite

jim apelacijo, in vidili boste, kako bojo spet na noge stopili. — Poglejmo dalje na Teržacane, Goričane i. t. d. povsod se kaže iskrenost za svojo domovino. V tém oziru zares Ljubljana spi, in v vsim tém so Vaji besede, draga rodoljuba, žali Bog! resnične besede.

Ali — če rodoljubni „Koroški Slovenci“ pravi, de Krajnci nismo terjali ilirske kronovine, sev tém silno moti. Terjali smo jo, kakor so „Novíce“ že povedale z gorko, krepko besedo, in če bi bili brali, kar je v ti zadevi na Dunaj na ministerstvo šlo, bi nam mógli rêči, de se je vse storilo, kar je bilo moč storiti. Če pa nekteri na deputatije tolikšno imenitnost stavijo, so mende pozabili, kar je večkratna skušnja učila, de deputacije le toliko opravijo, kolikor se njih prošnje ali terjanja na druge podpore opirajo. — Dalje pravite: „Koroški Slovenci se poganjajo za Slovenijo, — ali nemška stranka jim roke veže.“ Prosimo Vas, povejte nam dela, ktere so Slovenci na Koroškem dopernêšli v ti rêči, ko je še čas bil, za-njo kaj storiti? Brali smo zares več gorečih, za slovensko domovino lepo vnetih spisov v slovenskih časopisih, ktere pa malo kdo izmed tistih bêre, za ktere so posebno pisani. Ali so pa take, če še tako goreče in pravične besede nekterih rodoljubov v časopisih zadosti v tako imenitnih rêčeh? ali se je večina slovenskiga ljudstva v ti rêči kaj ganila? ali je šla deputacija ali pa prošnja v pismu na dolgo terpeči Celjovski deželni zbor, ali na Dunaj? Mi nismo tako napetih misel, de bi rêkli: v takó imenitnih rêčeh, ktere zadevajo ločitev deželanov od deželanov, je že zadosti, če jih le 10 ali 20 govori. Sej véste, kakošni odgovor takim posamesnim vošilam da. Še menj pa nam v glavo gré, kako de mora kdo terjati, de bi kaka druga dežela tako ločitev terjala, če se tisti, ktere ta reč nar poprej zadeva, niso sami prvi na postavni poti, ktera je dolgo odperta stala, te rêči poprijeli.

Dalje pravite: „Goriški in Primorski Slovenci kličejo na vês glas, — alj laška stranka jih sili prekositi.“ — Resnično Vam povémo, de mi nimamo od tega klica Goriških in Primorskih Slovincov, kteriga bi tako rado zaslišali, ne duha ne sluha. „Slavjanski Rodoljub“ se je scer v Terstu krepko oglasil, pa v tem glasu ne slišimo nič drugiga kakor glas eniga domorodca, ki spijoče Slovence še le zbuja, de naj se ne dajo od laške stranke vjeti. Od kakiga protêsta Istrijskih in Goriških Slovincov zoper taljansko stranko, — od kake deputacije zoper taljansko deputacijo, — od kakiga pisma na ministerstvo ni ne duha ne sluha. Kje je tedaj „tisto klicanje na vês glas“? Mi ga od nikodar ne slišimo. Morebiti se bolj v Reko, kakor v Ljubljano sliši.

Dalje pravite: „Štajarski Slovenci bi iz serca radi stopili v kolo slovensko, alj nemška stranka jim na vso moč brani.“ — Kar smo od svojih bratov na Koroškem rêkli, to veljá tudi od naših bratov na Štajarskim. Same želje v sercu, ali posamesno razlite v časopisih niso zadosti v takó imenitnih rêčeh, ko je bil še čas na pravim mestu združeno govoriti.

Kar tedej zadéve v narodskih rêčeh vtiče, nam Krajncam nihče po pravici očitati ne more, de bi ne bili saj toliko storili, kakor naši sosedje na Štajarskim, Koroškem, Goriškem in Istrijskim. Mi smo marsiktero reč sprožili in kaj maliga smo tudi doségli.

Tedaj le pravično! In pomislite, de tudi pri nas na čisto slovenki zemlji se tacih ljudi ne manjka, kterih pravílo (Wahlspruch) zoper nas se glasi:

»Vse je dobro, vse pravično,
Kar v sramoto vašo je;
Nespodobno, nepravično,
Če kdor vas pravico če!«

Tedaj

Tedaj le pravično!

Poslednjič še eno vprašanje: Mi Krajnci smo se že po več potih potegnili za napravo vseučeliša (Universität), katero smo že nekaj imeli, in v katerim spoznamo nar močnejši podstavo napredovanja učenosti in vednosti v duhu domorodnim. V vsaki deželi pa ne more vseučeliše biti, in srečni bomo, če se za vseh slovenski narod eno napravi. Ljubljano čislajte za serce slovenskih dežel, in to čast zaslužiti si bojo rodoljubni Krajnci vedno prizadevali. Povejte nam pa, dragi gospod! ali se je pri Vas kaj storilo za to vsim Slovincam namenjeno napravo? Ali se je položila kakošna prošnja za to na Dunaj? ali se morebiti še le bo? Zadnji čas bi bil.

Tedaj le pravično! Saj toliko nam perzanesite, da mi Kranjci nismo sami vsiga krivi, če ni vse tako, kakor prav domorodec želi, — in da nam Krajncam samim vsiga nikar ne nakladajte!

Sicer nam pa nikar za zlo ne vzemite, da smo ravno tako odkritoserčno govorili, kakor ste Vi v 56. listu Slovenije pisali.

Novičar iz Ljubljane.

Razun silno žalostne novice, da je g. Mažgon, učenik pravdoslovja in c. k. kriminalni aktvar, hudo hudo zbolel, nimamo iz Ljubljane ta teden nič posebnega oznaniti. Bog ohrani domovini eniga njenih nar vredniših mož, in mu daj ljubo zdravje spet! — Šole bodo kmalo pri kraji, in željno pričakujemo oznanilo novih šolskih naprav za prihodnje léto. — De ne bo Novičar prekratek, moram častitim bravcam smešnico povedati, da je te dni Lloydov dopisnik p. po naših vošilih tri dela ali fakta iz Ljubljane svetu oznanil! „Drei Worte nenn' ich euch inhaltschwer“ etc. In kakšne fakta so neki to? bojo bravci radovedno prašali.

Biba leze, biba ni —

Tovor nêse, — kôza ni.

Če so časopisni spisi fakta, so tudi v ganjke v praksi fakta. Pa dajmo veljati, da so časopisni spisi fakta, — kakšne fakta so neki, ki jih p. oznani? En pregrešen faktum je Novicam denunciral, drugi faktum nemškemu Ljublj. časopisu, tretji pa Slovenii. Od poslednjih dveh časopisov nam ne gré govoriti, ker mu bosta že g. vrednika sama odgovorila, če sta „Lloyda“ brala in za vredno spoznala, mu kaj odgovoriti. Mi bi mu ne bili nič odgovorili, ako bi nam ne bil p. posebno lepe priložnosti dal, mu enkrat njegovo maškaro popolnoma iz obraza potegniti in svetu pokazati, kako nesramen, zraven tega pa tudi kako nespameten natolcevave je pleno titulo p. — Pregrešin faktum Novic imenuje, da so v 8. letašnjim listu en spisek natisnile, ki zoper ministersko vošilo Krajncam odsvetuje, za Frankobrodski zbor poslance voliti. To je tista neizrečena pregreha, od katere je p. že v Gracarci kvasil!! Gosp p! ali ne véste, da je ravno naš ponos (Stolz), desmo to že poprej storili, kar je naše ministerstvo nekoliko pozneje oostro ukazalo. In — ali ste pozabili, da je neke tedne poprej pomnoženi odbor naših deželnih stanov z gosp. predsednikom vred še veliko več storil kakor mi, kér je v imenu krajnske dežele pismo zložil in to pismo presvitlimu Cesarju poslal, v katerim s krepko besedo prosi: „da naj se vsi avstrijski poslanci iz Frankobroda nazaj pokličejo.“ Kakor de bi danes bilo, se še vém spomniti tega zbora 13. dan listopada 1848, v katerim sim jez predlog storil, da naj pomnoženi deželni odbor zavoljo nevarnosti, ki Avstrii iz Frankobroda žuga, Cesarja prosi, da naj se Krajnski poslanci nazaj pokličejo. Na to je g. grof Andrej Hohenwart,

c. kr. dvorni svetovavec in ud tega zbora, besedo poprijel in rekel: Ja! jez grém še dalje in predlog storim: da naj se sploh vsi avstrijski poslanci iz Frankobroda nazaj pokličejo“ — in enoglasno je poterdil z gosp. predsednikom vred deželni odbor ta predlog g. grofa And. Hohenwarta, — in g. baron Kodelli, referent, g. grof Hohenwart, g. vitez Kreueberg in jez smo bili od zbora izvoljeni, pismo na presv. Cesarja sestaviti, ki je šlo s to prošnjo na Dunaj. Če ga hočete brati, ga najdete v dokladi lanjskih Novic. — To je bil faktum, prav faktum, in sicer faktum po volji velike večine Krajncov. Zakaj ne natolcujete (verdächtigt) tega zbora, ki je še veliko več storil zoper vošilo ministra? Zakaj natolcujeta le uboziga vrednika, ki je le nekatere nedolžne spise v svoj list vzel, ki so bili le besede in ne faktum? Morebiti zavoljo tega, kér je bil mesca svečana še ravno tistih misel, kakor mesca listopada, zato kér se tudi okoljšine niso clo nič spremenile?! Če ste Vi, p. petelin na strehi, kateri se vsak dan po vsakim vetrčku drugači obrača, ne morete vunder kaj taciga od pošteniga vrednika terjati. Kaj bi bravci od taciga vrednika sodili? Novice kakor sploh vsi Ljubljanski časopisi imajo ta nadpis vsih Slovincov na čelu: Močna, edina, samostalna, svobodna Avstrija z enakopravnostjo vsih narodov! Za to smo stali v nar nevarniših časih; kdor ne verjame, naj preiše vse dela Slovincov, in naj prebere vse časopisne liste, — za to pa se bomo tudi poganjali skozi in skozi, kér nam je vstava naša postava. — Nespametno je tedaj, da nas p. natolcuje, in se tako nevedama v zadrego zaplête, da tudi druge visoke gospode natolcuje, katerih se natolcevati gotovo boji! — Poslednjič hvali gosp. p. Krajnsko ljudstvo, da se nič ne vdeleži teh djanj (Facta), katere nam očita — pa revček s tem spet kaže, da ne misli dalje, kakor seže. Krajnci so očitno pokazali, da se radi vdeležijo dobrih del — saj so le malokje volili poslance v Frankobrod, zato kér so že davnej spoznali, kar se je poslednjič zgodilo, in kar bi bili trije krajnski poslanci javalno vbrani. — Poslednjič moram Krajncam imenitno novico oznaniti, da se je zdej vunder enkrat en politiško-omikan mož najdel, ki iz Krajnskiga v neki nemški časopis v Gradec (Constit. Zeitung aus Steyermark) dopise pošilja, kateri brez enostranosti pravico govori, in ki bo vunder tudi iz Krajnskiga kaj družiga povedati vedil, kakor nesramne in lažnjive kvante, ki nimajo ne nóge ne glave.

Vrednik.

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar so se namenili k Banovi armadi v spodnje kraje Ogerskiga podati, pa bojo vunder to pót opustili, kér jim je od več strani odsvetovano bilo, se nikar v nevarnost taciga popotovanja podati; sliši se, da jim je tudi Radecki zavoljo tega pisal in to pot odsvetoval. — Poslednji teden je prinesel veliko imenitnih novic iz Ogerskiga, da je avstrijsko-rusovska armada Ogrena več krajih premagala in jim imenitne mesta vzela; 3. dan t. m. so dobili Rusje Debrecin, eno poglobitniših Ogerskih mest, v posést; prebivavci tega mesta so se prostovoljno Rusam podvrgli; 11. dan je bil pri Komarnu hud boj, v katerim je naša armada premagala; gotovo je, da ste tudi Buda in Pešt v posesti naše armade; Kremnico in Štavnico, kakor Sibirin, so tudi Rusje posédli. Pravijo, da nar več moč ogerske armade stoji poleg Komarna v taboru, z róvi (šancami) močno obdanim. V Komarnski terdnjavi zapoveduje zdej Juri Klapka; iz terdnjave molé černe in bele bandera v znamenje, da se hočejo vojaki v terdnjavi na smert in življenje vojskovati. Tudi